

Inhoud

Van de Indiase uitgever	9
Van de vertaler	10
1. De activiteiten van de mens	13
De vier categorieën van menselijke inspanning	13
De eindeloze zoektocht naar veiligheid: artha	14
De veranderlijke natuur van vermaak: kāma	15
Menselijke keuzes vereisen speciale normen	17
Dieren hebben geen ethiek nodig	18
De oorsprong van ethiek: gezond verstand	19
Interpretatie van ethische voorschriften	19
Ethisch zijn is volledig mens zijn	20
Wat religieuze ethiek toevoegt	21
De religieuze normen die dharma worden genoemd	22
De ranglijst van de vier categorieën	23
‘Alles valt op zijn plaats’: bevrijding	23
2. Het fundamentele probleem	25
Waar zit de fout?	25
Het zelfoordeel van onvolmaaktheid	26
De poging volmaaktheid te bereiken door verandering	28
Persoonlijke waarden bepalen het soort veranderingen	29
Houding ten opzichte van verandering	30
Winst door verandering brengt altijd verlies met zich mee	32
Onbestendig genot	34
Herkenning van het fundamentele probleem	35
De analyse van de ervaring	36
Onvolmaaktheid is gericht op zichzelf	38

Inzicht in volmaaktheid: de norm voor zelfbeoordeling	39
Het rechtstreekse onderzoek naar bevrijding van onvolmaaktheid	40
3. De zoeker die al op de hoogte is	43
De nutteloze oplossing	43
De ervaring van volmaakt zijn	43
Onderscheid maken tussen kennis en ervaring	44
Onderzoek naar de aard van jezelf: zelf-onderzoek	47
Analyse van het onderzoek naar volmaakt zijn	48
De aard van het succes	50
Het verkrijgen van het reeds-bereikte	52
Bevrijding van onvolmaaktheid: een reeds-bereikt doel	54
De zoeker, die al op de hoogte is	55
4. Onwetendheid en kennis	59
Iedereen wordt onwetend geboren	59
Het kwijtraken van onwetendheid	60
Relaties: sambandha	62
Voorwerpen worden gekend door waarneming	62
Het kennisinstrument moet geschikt zijn	63
Gevolgtrekkingen zijn gebaseerd op waarneming	64
Intellectuele kennis is impliciete kennis	65
Kennis wordt niet gemaakt	65
Steekhoudende kennis	66
Waarneming is nutteloos voor zelfkennis	67
De noodzaak voor zelfkennis	70
Het middel om zelfkennis te verkrijgen	71
Ga voor zelfkennis naar een bevoegd leraar	73
Indirecte en directe kennis uit woorden	76
De woorden van de meester geven directe kennis van het zelf	78
5. De leraar	79

Volmaaktheid verkrijgen vereist kennis, geen actie	79
Woorden, de juiste middelen voor kennis	80
Het verhaal van de tiende man	81
Het probleem als de zoeker het gezochte is	84
Lesgeven door middel van woorden in een context	86
Algemene kennis en specifieke kennis	86
Zelfonwetendheid is geen totale onwetendheid over het zelf	87
Wat de leraar moet weten	89
De leraar moet volmaaktheid kennen als zichzelf	90
Verkeerd onderwijs kan het probleem verergeren	93
De leraar moet de traditionele methoden kennen	94
De leraar moet verkeerde conclusies weerleggen	95
Zelfkennis en methodiek zijn beide nodig	97
De stroom van kennis van leraar naar leerling	99
De traditionele leer van zelfkennis	100
6. De tekst	103
De twee delen van de Veda	103
De verscheidenheid aan acties	104
De rol van de geschriften	105
Kennis van de subtiele gevolgen van handelingen	105
Kennis van de hemel	106
De kennis van rituelen	109
Een handleiding is geen doel op zichzelf	110
Kennis als doel op zichzelf	112
Speciale naam voor het eind van de Veda's gerechtvaardigd	113
De karma-kāṇḍa-leerling	114
De Vedānta-leerling	115
Woorden zijn middelen tot kennis in beide delen van de Veda's	117

De woorden van de Vedānta geven directe kennis over jezelf	117
Behandeling van de woorden van de Vedānta	119
De geest moet scherp zijn	121
Het bewijs van de Vedānta	123

1. De activiteiten van de mens

De vier categorieën van menselijke inspanning

Een mens ziet zichzelf als onvolmaakt en onvolledig. Zijn gevoel van onvolledigheid blijkt duidelijk uit zijn voortdurende en dwangmatige handelingen. Om te ontsnappen aan deze onvolledigheid streeft hij een groot aantal dingen in zijn leven na. Deze zijn te rangschikken in vier categorieën:

- ethiek *dharmā*
- veiligheid *artha*
- vermaak, genot *kāma*
- bevrijding *moksha*

Alle vier tezamen worden zij *purushārtha* genoemd: datgene waarnaar verlangd wordt door de mens. Dit zijn de doelen waarnaar de mens (*purusha*) streeft.

De vier soorten activiteiten van de mens kunnen weer onderverdeeld worden in twee groepen. De ene groep bestaat uit het streven naar veiligheid en vermaak (*artha* en *kāma*). Deze groep heeft de mens gemeen met alle andere levende wezens. De andere groep, bestaande uit activiteiten in overeenstemming met ethiek (*dharmā*) en gericht op bevrijding (*moksha*), is voorbehouden aan de mens. Deze tweede groep activiteiten ontstaat omdat een mens een zelf-bewust wezen is. Een zelfbewust wezen is een denker met het vermogen gedachten over zichzelf te ontwikkelen. Dit vermogen maakte de universele menselijke conclusie mogelijk: “Ik ben een

beperkt, onvolledig wezen dat zich moet inspannen voor bepaalde dingen waardoor ik hoop volledig te worden.”

De eindeloze zoektocht naar veiligheid: artha

Veiligheid (*artha*), een van de twee soorten van activiteiten die mensen gemeen hebben met andere schepselen, staat voor alle vormen van veiligheid in het leven: rijkdom, macht, invloed en roem. Elk levend wezen zoekt veiligheid in een voor hem geschikte vorm. Dieren, vogels, vissen, insecten, zelfs planten en bacteriën. Zij zoeken allemaal veiligheid. Er wordt beschutting gezocht en voedsel gehamsterd. De hond begraaft zijn bot, de bij vult een korf met honing. Al die schepselen hebben een gevoel van onveiligheid. En zij streven naar zekerheid. Hun houding en gedrag zijn echter voorgeprogrammeerd. Hun gevoel van onveiligheid gaat tot een bepaald punt en niet verder. De inspanning van dieren op zoek naar veiligheid blijft binnen bepaalde perken. Voor hen geen eindeloos gepieker over veiligheid. Voor de mens daarentegen komt er geen einde aan het verlangen en geworstel.

Het eindeloze geworstel van mensen om tegemoet te komen aan hun verlangens, wordt duidelijk door voorbeelden uit de dagelijkse praktijk. Hoeveel geld iemand ook vergaart, als het geld is wat hij zoekt, zal het nooit genoeg zijn. Ongeacht hoeveel geld hij heeft, hij voelt zich niet veilig. Dan gaat hij veiligheid in macht en invloed zoeken. Al het geld dat hij heeft vergaard geeft hij dan uit aan het kopen van macht. Dat wil niet zeggen dat geld geen waarde meer voor hem zou hebben, maar hij hecht nu meer waarde aan macht. Het streven naar rijkdom, macht en roem is einde-

loos. Het zijn allemaal inspanningen voor meer veiligheid omdat de mens zich onveilig voelt.

Omdat de mens een zelfbewust wezen is, is hij in staat om zich onveilig te voelen. Hij verzamelt goederen, maar de toename daarvan maakt niet dat hij zich veiliger voelt. De groei is nooit genoeg. Elk mens wordt voortdurend gedreven om meer en verschillende soorten van veiligheid te zoeken in een vergeefse poging om een gevoel van veiligheid te creëren.

De veranderlijke natuur van vermaak: *kāma*

Vermaak (*kāma*) staat voor de vele vormen van zintuiglijk vermaak, begeerte, plezier en genot. Alle schepselen zoeken het aangename via alle zintuigen die hen ter beschikking staan. Voor niet-menselijke schepselen wordt het najagen van genot bepaald en beheerst door instinct. Zij houden zich bezig met datgene waarvan zij kunnen genieten. Direct en eenvoudig. Hun genot wordt niet gehinderd door filosofie of zelfkritiek. Een hond of een kat eet wat lekker smaakt totdat hij verzadigd is. Zij houden totaal geen rekening met gezondheid of normbesef. Genieten begint, eindigt en beperkt zich tot het moment zelf. In overeenstemming met hun instinct.

Bij ons, mensen, zit het streven naar vermaak ingewikkelder in elkaar. Onze wensen hebben zowel een instinctmatige als een persoonlijke drijfveer. Onze instinctmatige wensen, als levend wezen, worden gecompliceerder door de mogelijkheid om er een breed scala aan veranderlijke, persoonlijke verlangens op na te houden. Ieder mens leeft in een afgescheiden, subjectieve wereld waarin hij objecten ziet als